

MIRT 3.0:

Wenkend perspectief voor de vernieuwing van het MIRT

17 juni 2014

Het programma "Vernieuwing MIRT" maakt het MIRT klaar voor de toekomst en zet in op een hernieuwde samenwerking tussen Rijk en regio. In het MIRT staan die opgaven centraal waaraan de fysieke leefomgeving een bijdrage kan leveren. Opgaven waar meerdere sectoren samenkomen en partijen op verschillende schaalniveaus elkaar nodig hebben.

De aanleiding voor de vernieuwing is tweeledig:

- De omgeving verandert: opgaven worden complexer en raken meerdere partijen en sectoren. Ontwikkelingen gaan steeds sneller en de gevolgen hiervan zijn ongewis, denk bijvoorbeeld aan de opkomst van *smart cities* en zelfrijdende auto's. Ook de rol van de overheid verandert: taken van Rijk en provincies zijn gedecentraliseerd, er is minder budget te verdelen en er ontstaan steeds meer maatschappelijke initiatieven.
- Onvrede over het functioneren van een deel van het huidige MIRT: strategische en spannende dossiers worden niet op de MIRT-tafel gelegd; de R van het MIRT komt onvoldoende uit de verf en het MIRT doet geen recht aan de nieuwe verhoudingen tussen regio en Rijk in het fysieke domein.

We gaan van MIRT 1.0 (= het MIT) en MIRT 2.0 (= het huidige MIRT) naar MIRT 2.1 (= het verbeterde MIRT) naar MIRT 3.0 (= het vernieuwde MIRT). Het voorliggende wenkend perspectief schetst de ambitie voor het MIRT 3.0.

Het MIRT 3.0 als slimme interface

MIRT 3.0 is dé interface tussen de ambities en opgaven van Rijk en regio enerzijds en de uitvoering van concrete maatregelen en projecten anderzijds. Daarbij gaat het om urgente en gedeelde opgaven in de fysieke leefomgeving waarbij meerdere sectoren elkaar raken en partijen op verschillende schaalniveaus elkaar nodig hebben. Voorbeelden van typische MIRT thema's zijn "duurzame en veilige delta", "sterke steden" en "energietransitie". Maatschappelijke organisaties en marktpartijen die zich aangesproken voelen door de ambities en een bijdrage hieraan willen leveren, zijn van harte welkom om zich bij het MIRT aan te sluiten.

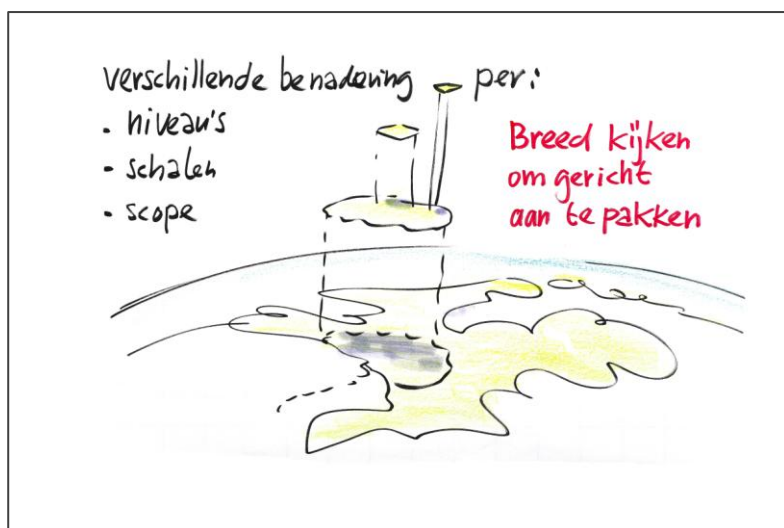

Drie pijlers

MIRT 3.0 heeft drie pijlers: (1) Brede blik, (2) Maatwerk en (3) Samenwerken.

Pijler 1: Brede blik

Door meer en andere partijen bij opgaven te betrekken zijn nieuwe oplossingen mogelijk. Een gebiedsgerichte benadering is daarbij belangrijk. Hierdoor kan meerwaarde worden gerealiseerd. Een voorbeeld van de integrale aanpak van waterveiligheid en ruimtelijke ontwikkelingen is het programma Ruimte voor de Rivier. Hierbij wordt verbetering van de bescherming tegen hoogwater gecombineerd met het versterken van de ruimtelijke kwaliteit. Daarmee dragen de maatregelen van Ruimte voor de Rivier bijvoorbeeld bij aan recreatieve voorzieningen, verbetering van de waterkwaliteit en aan natuuropgaven in het rivierengebied.

Om andere oplossingen mogelijk te maken, maken beleid en uitvoering een beweging van 'normen' naar 'doelen'¹. Een voorbeeld daarvan is de beweging van "het halen van reistijdnormen" naar "het verbeteren van de bereikbaarheid" in het verkeer- en vervoerbeleid. Hierdoor worden maatregelen mogelijk die voorheen niet werden meegenomen in modellen. Een ander voorbeeld is het verbeteren van de internationale concurrentiepositie in plaats van het verbeteren van de bereikbaarheid als doel op zich.

Ook de beoordeling van oplossingen krijgt een bredere basis. Dit doen we door naast kosteneffectiviteit te kijken naar de bijdrage van oplossingen aan andere beleidsdoelen, bijvoorbeeld op het gebied van leefbaarheid en veiligheid. Ook draagvlak speelt mee bij de afweging.

Pijler 2: Maatwerk

De focus verschuift naar het beter benutten van het bestaande, anders omgaan met onzekerheden en het in kleine stappen toewerken naar het gewenste eindbeeld. Een voorbeeld hiervan is een concept van Meerlaagsveiligheid, waarbij door het zoeken naar een slimme combinatie van maatregelen het doel (waterveiligheid) wordt bereikt. Hierbij wordt naast dijkversterking of rivierverruiming (laag 1) gekeken naar ruimtelijke oplossingen (laag 2) en rampenbestrijding (laag 3).

In beleid en uitvoering wordt aangemoedigd om in te spelen op nieuwe kansen en ontwikkelingen en wordt rekening gehouden met onzekerheden (adaptief programmeren).

Voor de korte termijn maken partijen afspraken maken over concrete acties. Voor de langere termijn gaan de afspraken vooral over wanneer een besluit over een volgende stap

noodzakelijk is (bij welke mijlpalen en kantelpunten). Hierbij gaat het bijvoorbeeld om de bouw van een aantal woningen, de stijging van de zeespiegel met y cm of de groei van het vervoer met z .

De financiering van het uitvoeringsprogramma regelen alle betrokkenen in onderlinge afstemming. Elke partij kan daarbij middelen inbrengen. Een voorbeeld hiervan is het Bestuursakkoord water, waarin o.a. de gezamenlijke financiering van het Hoogwaterbeschermingsprogramma door Rijk en de waterschappen is vastgelegd.

Financiering vormt echter één van de instrumenten die ingezet kunnen worden bij de realisatie van opgaven. Budgetten worden toebedeeld aan opgaven en kunnen daarbinnen vrij worden ingezet².

¹ Wettelijke normen blijven uiteraard het uitgangspunt.

² NB: (financiële) afspraken die gemaakt zijn – en vaak lopen tot 2028 – staan niet ter discussie en het BO MIRT houdt voorlopig een functie voor projectbeslissingen en troubleshooting.

Pijler 3: Samenwerken

In een steeds meer horizontale samenleving met maatschappelijke initiatieven is samenwerking op gelijke voet een must. Het MIRT is daarvoor de marktplaats en werkplaats in één. Op de marktplaats spreken Rijk en regio af welke opgaven zij gaan oppakken. Naast maatschappelijke urgentie is daarbij ook van belang of er energie en beweging (bij maatschappelijke organisaties en marktpartijen) is om met onderwerpen aan de slag te gaan. Op de werkplaats brengt iedereen iets in en werken maatschappelijke organisaties, marktpartijen en overheden samen aan opgaven op basis van eigen verantwoordelijkheden.

De uitvoering van elke opgave kent zijn eigen proces en dynamiek. Daarbij is het steeds de kunst soepel heen en weer te bewegen tussen strategische vergezichten op het hoger schaalniveau en wat er lokaal gebeurt ('dansen door de schalen').

Zowel de betrokken partijen als het aantal en type acties kan per opgave verschillen. De ene keer volstaan een paar eenvoudige maatregelen, de andere keer is een uitvoeringsprogramma nodig. Ook het palet aan maatregelen is divers. Zo kan het gaan om de inzet van regelgeving en fiscale maatregelen, maar ook om gedragsbeïnvloeding en financiële maatregelen.

Het BO MIRT nieuwe stijl fungeert als marktplaats, bewaakt de samenhang tussen acties en gaat na of we de goede dingen doen op weg naar de gezamenlijke opgaven en ambities. Het BO MIRT nieuwe stijl is ook de plaats waar bestuurders samen schitteren als zij een opgave hebben gerealiseerd. Het BO is van Rijk en regio samen.

Ambtenaar en politiek 3.0

De Rijk- en regiomenen die werken aan het MIRT zijn ambtenaren 3.0: *open-minded*, creatief, ondernemend, resultaatgericht, nieuwsgierig naar de ander en gericht op samenwerking. Met een neus voor kansen en nieuwe ontwikkelingen en bedreven in het leggen van verbindingen. Tussen bestaande en nieuwe spelers, in het ruimtelijk-fysieke domein en daarbuiten.

Oplossingen komen steeds vaker in wisselwerking met andere partijen en sectoren tot stand. In de politiek staat de 'outcome' in plaats van de 'output' centraal. Dit betekent dat de politiek vooraf richting meegeeft in plaats van een gewenst resultaat en achteraf zal nagaan of de voorgestelde oplossing daaraan voldoet. Een voorbeeld hiervan is "zorgen voor voldoende kwalitatief goede woningen" in plaats van het voorschrijven van hoeveel woningen er waar en in welke vorm gebouwd moeten worden.

Kortom:

in het MIRT 3.0 is het accent verschoven van projecten naar opgaven, van onderhandeling naar dialoog en van een focus op de inzet van financiële middelen naar een bredere inzet van instrumenten. Van centraal en sectoraal naar decentraal en integraal. Spelregels en procedures zijn hierop toegesneden.

Hoe komen we tot het MIRT 3.0?

Centraal staat: vernieuwen vanuit gelijkwaardigheid en lerende houding

Rijk en regio zijn samen verantwoordelijk voor de vernieuwing van het MIRT. De ambitie is leidend en we houden vast aan de leidende principes die een uitwerking vormen van de pijlers van vernieuwing. Het vernieuwingsprogramma zelf is ook adaptief: we spelen in op kansen die zich voordoen, leren van experimenten en stellen de koers zo nodig bij.

Rode draad is een aanpak en praktijk die uitgaat van gelijkwaardigheid tussen Rijk en regio, van houding en gedrag die daarbij passen en van een lerende attitude. Experimenteren moet, fouten maken mag en lessen worden altijd gedeeld. We leren ook vanuit wat al is bedacht: de beginselen van Beter Benutten gaan niet alleen over infrastructuur maar gelden voor de hele leefomgeving en Eenvoudig Beter is een opdracht voor iedereen! Samenwerken is samen *werken* en dat is meer dan samenzijn! Er zal een leer- en ontwikkeltraject worden vormgegeven om de vernieuwing van het MIRT te ondersteunen.

Optimaliseren en vernieuwen

We gaan verbouwen met de winkel open. De vernieuwing van het MIRT is opgebouwd uit drie pijlers:

1. Brede blik: vraagstukken benaderen vanuit de opgaven in plaats van de oplossingen (projecten) en uitgaan van een gebiedsgerichte benadering daar waar dat nodig is.
2. Maatwerk bieden in besluitvorming, spelregels en procedures om in te spelen op veranderende omstandigheden en kansen. "Op maat" besluiten door korte termijn beslissingen te verbinden aan lange termijn opgaven (adaptief programmeren) en slim om te gaan met onzekerheden, kansen en veranderende omstandigheden.
3. Samenwerken: het gebruik van beproefde en nieuwe vormen van samenwerking tussen overheden op basis van gelijkwaardigheid en van overheden met maatschappelijke partners en marktpartijen.

Binnen deze pijlers pakken we twee soorten acties op:

- (1) Quick wins gericht op het optimaliseren van het bestaande MIRT (MIRT 2.1). Het op korte termijn verbeteren van het functioneren van het MIRT zoals we dat nu al kennen als programma voor de leefomgeving en als overleg van Rijk en regio rondom grote opgaven;
- (2) Acties gericht op het verkennen van mogelijkheden voor een structurele vernieuwing van het MIRT (MIRT 3.0). Hierbij gaat het om fundamentele veranderingen en systeemwijzingen die op langere termijn nodig zijn. Experimenteren met de principes voor vernieuwing via pilots en nieuwe platforms voor interactie. Succesvolle experimenten kunnen worden geïmplementeerd als partijen daar overeenstemming over hebben.

Programma van twee jaar

Vernieuwen is nooit klaar. Maar Rijk en regio staan er wel voor dat eind 2015 op een andere manier wordt samengewerkt –minder papier en meer dialoog-, dat opgaven in de leefomgeving in de volle breedte en door alle relevante partijen worden omarmd, dat we niet blijven steken in discussies over de financiering van projecten en dat een breed scala aan mogelijkheden om samen de schouders onder opgaven te zetten is aangeboord.